

KAARTIN KORTTELIN KAUPUNKIKUVALLINEN IDEAKILPAILU

ARVOSTELUPÖYTÄKIRJA 23.11.2017

Kilpailualue ilmakuvassa

Kaartin korttelin kaupunkikuvallinen ideakilpailu

Kutsukilpailu 25.8.2017 - 13.10.2017

Arvostelupöytäkirja

Taitto

Pirita Meskanen, ISS Proko Oy

Kannen kuva

Adagio - Fabianinkadun sisäänkäynti

Sisällysluettelo

1 Kilpailukutsu

1.1 Kilpailun järjestäjä, luonne ja tarkoitus	2
1.2 Kilpailun osallistujat	2
1.3 Palkkiot	2
1.4 Palkintolautakunta	2
1.5 Kilpailun säännöt	2
1.6 Kilpailun vaiheet	2
1.7 Kilpailuehdotusten saapuminen	2
1.8 Palkintolautakunnan kokoukset	2

2 Kilpailun tausta

2.1 Kaartinkaupunki	3
2.2 Kaartin kortteli	3
2.3 Kilpailualue	3

3 Kilpailun tavoitteet ja arvosteluperusteet

3.1 Kilpailun tavoitteet	4
3.2 Kilpailun arvosteluperusteet	4

4 Yleisarvostelu

4.1 Yleistä	4
4.2 Kaupunkikuvallinen ratkaisu	4
4.3 Rakennusten arkkitehtuuri	5
4.4 Rakenteelliset turvaratkaisut ja muunneltavuus	5
4.5 Toteutettavuus ja kehityskelpoisuus	5
4.6 Kustannustehokkuus	5

5 Ehdotuskohtainen arvostelu

5.1 Ehdotus "Adagio"	6
5.2 Ehdotus "KILPI"	10
5.3 Ehdotus "Ruusu ja leijona"	14
5.4 Ehdotus "SUOJA"	18

6 Kilpailun tulos

6.1 Kilpailun tulos	22
6.2 Palkintolautakunnan suositukset	22
6.3 Arvostelupöytäkirjan allekirjoitus	23
6.4 Nimikuorten avaus	24

1 Kilpailukutsu

1.1 Kilpailun järjestäjä, luonne ja tarkoitus

Senaatti-kiinteistöt järjesti yhteistyössä Helsingin kaupungin kanssa Helsingin Kaartinkaupungin kaupunginosassa sijaitsevan nk. Kaartin korttelin itäreunan rakennusten C ja D tilalle toteutettavien uudisrakennusten kaupunkikuvallisesta ratkaisusta ideakilpailun.

Kilpailun tavoitteena oli löytää uudisrakennukselle luontevasti ympäristöön sopiva ja kestävä kaupunkikuvallinen ratkaisu sekä pääsuunnittelija tulevalle hankkeelle.

Kilpailu järjestettiin kutsukilpailuna soveltaen suppean arkkitehtuurikilpailun mallia.

Hankintaa ei toteutettu julkisen hankintamenettelyn mukaisesti korttelin turvakriittisyyden vuoksi.

1.2 Kilpailun osallistujat

Kilpailun järjestäjä kutsui kilpailuun neljä työryhmää:

- Anttinen Oiva Arkkitehdit Oy
- Arkkitehtitoimisto Lahdelma & Mahlamäki Oy
- Arkkitehtitoimisto SARC Oy
- JKMM Arkkitehdit Oy

Osallistuvaan työryhmään tuli kuulua vähintään pääsuunnittelija ja projektiarkkitehti sekä rakennesuunnittelun asiantuntija.

1.3 Palkkiot

Kullekin kilpailuun osallistuneelle ja hyväksytyyn kilpailuehdotuksen jättäneelle työryhmälle maksettiin palkkiona 20 000 € (+ alv 24 %).

1.4 Palkintolautakunta

Palkintolautakuntaan kuuluivat

Kilpailun järjestäjän Senaatti-kiinteistöjen nimeäminä:

- Riitta Juutilainen, Senaatti-kiinteistöt, toimialajohtaja, palkintolautakunnan puheenjohtaja

- Jonni Laitto, Senaatti-kiinteistöt, rakennuttamisjohtaja

- Juha Lemström, Senaatti-kiinteistöt, operatiivinen johtaja

- Jari Panhelainen, Senaatti-kiinteistöt, toimialajohtaja

- Antti Pelttari, Suojelupoliisi, päällikkö

Helsingin kaupungin nimeäminä:

- Marja Piimies, Helsingin kaupunki, asemakaavapäällikkö

- Janne Prokkola, Helsingin kaupunki, yksikön päällikkö

- Hanna Pikkarainen, Helsingin kaupunki, tiimipäällikkö

Kilpailun osallistujien nimeämänä:

- Pirjo Sanaksenaho, arkkitehti SAFA

Suomen arkkitehtiiliiton kilpailusääntöjen mukaisia ammattijäseniä palkintolautakunnassa olivat Juutilainen, Laitto, Lemström, Piimies, Prokkola, Pikkarainen ja Sanaksenaho.

Palkintolautakunnan asiantuntijoina toimivat:

- Janne Johansson, rakennettavuus- ja toteutettavuusasiantuntija, Senaatti-kiinteistöt

- Ilkka-Matti Tuononen, kustannus- asiantuntija, Senaatti-kiinteistöt

- Eero Seppä, turva-asiantuntija, Senaatti-kiinteistöt

Palkintolautakunnan sihteerinä oli arkkitehti Mervi Savolainen, ISS Proko Oy.

1.5 Kilpailun säännöt

Kilpailussa noudatettiin Suomen Arkkitehtiiliiton kilpailusääntöjä.

1.6 Kilpailun vaiheet

Kilpailu alkoi 25.8.2017. Kilpailuseminaari järjestettiin 4.9.2017 klo 14.30 Senaatti-kiinteistöjen auditoriossa.

Lisäksi kilpailijoille järjestettiin kiertokäynti kilpailualueella 8.9.2017. Kilpailun aikana kilpailijoilla oli mahdollisuus esittää kysymyksiä ja pyytää lisäselvityksiä. Kilpailun osallistujan esityksen pohjalta päätti palkintolautakunta muuttaa kilpailuehdotusten enimmäisplanssimäärän kolmesta (3 kpl) neljään (4 kpl). Tieto tästä muutoksesta toimitettiin kilpailijoille 7.9.2017.

Kilpailuaika päättyi 13.10.2017.

Kilpailun tulos julkistetaan 29.11.2017.

1.7 Kilpailuehdotusten saapuminen

Kilpailun päättymiseen mennessä toimitettiin yhteensä neljä kilpailuehdotusta:

- Adagio
- Kilpi
- Ruusu ja leijona
- Suoja

Kaikki saapuneet ehdotukset hyväksyttiin arvosteluun.

1.8 Palkintolautakunnan kokoukset

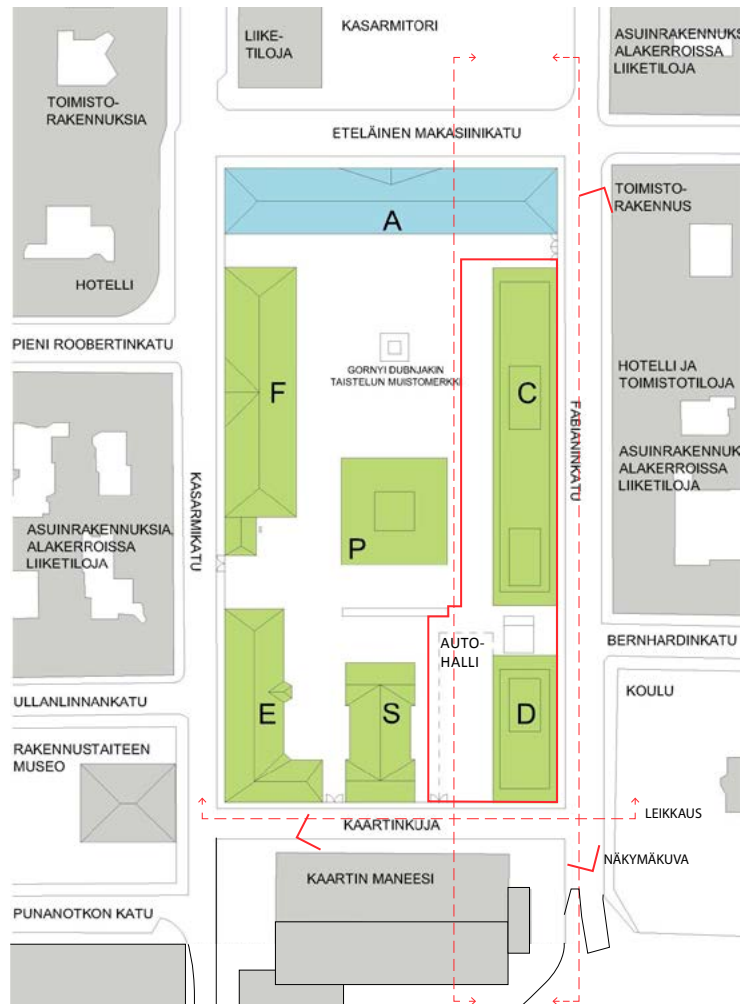
Palkintolautakunta kokoontui kolme kertaa: 27.10.2017, 13.11.2017 ja 23.11.2017.

2 Kilpailun tausta

2.1 Kaartinkaupunki

Kaartin kortteli sijaitsee Helsingin Kaartin kaupungissa ja kuuluu ympäristöineen Helsingin historialliseen empiren ruutukaava-alueeseen. Alue on osa kivikaupungin historiallista ydinaluetta, matalan profiilin merellistä Helsinkiä ja kansallismaisemaa. Helsingin historiallinen keskusta on merkittävä arvotihentymäalue, josta huomattava osa kuuluu RKY-2009 -alueisiin ja/tai on maakunnallisesti arvokasta kulttuuriympäristöä. Kaartin kaupunginosalle on tyypillistä rakennuskannan ja korttelikokonaisuuksien ajalliset kerrostumat. Sekä alueen rakennuksiin, että kortteleihin liittyy huomattavia historiallisia, kaupunkikuvallisia ja rakennustaiteellisia arvoja.

Kasarmitori ympäristöineen on kulttuurihistoriallisesti merkittävä aukio-tila ja ympäristökokonaisuus, jonka suunnitelma syntyi Helsingin palon jälkeen vuonna 1811. Engelin suunnitteleman upseerirakennuksen poikkeuksellisen näyttävä julkisivu trofee-aiheisine reliefeineen muodostaa korttelin pääfasadin Kasarmitorin suuntaan. Uusklassistinen kasarmiarkkitehtuuri ja pääkaupungin perustavaan kaavoituksen palautuva tori sen edusaukiona kuvastavat varhaisen pääkaupunkirakentamisen tavoitteita ja keinoja näyttävän ympäristön aikaansaamiseksi.

Kaartin korttelin nykytilanne 2015 ja kilpailualueen rajaus

2.2 Kaartin kortteli

Kaartin korttelin kiinteistö on Suomen valtion omistuksessa ja sen rakennukset ovat alkujaan olleet Kaartin kasarmien käytössä ja nykyisin Puolustusministeriön ja Pääesikunnan käytössä. Kaartin korttelin rakennukset kuvastavat rakennustaiteellisen kehittelyn kulkua ja muuntumista sotilaskäytössä kahden vuosisadan aikana ja sillä on merkittävä symbolinen arvo suomalaisen sotaväen historiallisena toimintaympäristönä. Korttelin nykyiseen rakennuskantaan kuuluvat 1800-luvulta C.L. Engelin piirtämä päärakennus, entiset aliup-

seeriasuntola ja pesula. Korttelin 1950-luvulla tavoitellun kokonaisuudistuksen toteutuneet osat ovat arkitekhti Revellin suunnittelemat Fabianinkadun kaksi toimistorakennusta ja keskuspaviljonki.

Kortteli on juridisesti sotilasaluetta ja sitä rajoittaa sotilasalueista annetut lait ja asetukset. Kortteli tulee jatkosakin olemaan valtion turva-alueita.

2.3 Kilpailualue

Kilpailualue rajautuu tontin rajoihin sen itä- ja eteläreunalla. Kilpailualueen rakennukset C ja D tullaan purkamaan ja niiden tilalle suunnitel-

laan uudisrakennus. Myös rakennuksen D-vieressä sijaitseva autohalli kuului kilpailualueeseen.

Voimassa olevassa yleiskaavassa 2002 kilpailualue on keskustatoimintojen aluetta. Helsingin uudessa yleiskaavassa (kaupunginvaltuusto 26.10.2016) kilpailualue on liike- ja palvelukeskustaa (C1). Korttelin asemakaava (numero 4588) on vuodelta 1959.

3 Kilpailun tavoitteet ja arvosteluperusteet

3.1 Kilpailun tavoitteet

Kilpailun tavoitteena oli löytää uudisrakennukselle ympäristöön sopiva ja kestävä kaupunkikuvallinen ratkaisu rakennuksen kokonaishahmon, julkisivujen ja julkisivudetaljien osalta. Julkisivuratkaisun tuli mahdollistaa uudisrakennuksen tulevan käyttäjän korkeiden turvallisuusvaatimusten mukainen toteutus ja kulkuyhteydet. Kokonaisratkaisun tuli turvata myös korttelin muiden käyttäjien toiminnan ja turvallisuustavoitteiden toteutuminen.

Lisäksi kokonaisratkaisun tuli olla taloudellisesti ja teknisesti toteuttamiskelpoinen ja uudisrakennuksen toteuttamisen ei tule edellyttää asemakaavamuutosta.

Kilpailutyössä oli huomioitava kaupunginosan kulttuurihistorialliset ja rakennustaiteelliset arvot ja niiden säilyminen ja lisäksi uudiskorttelin tuli sopia luontevasti Kaartinkaupungin kaupunkikuvaan ja mittakaavaan. Uudisrakennukseen tavoiteltava minimilaaajuus oli 13 000 brm² ja siihen oli osoitettava toimistotilaa.

3.2 Kilpailun arvosteluperusteet

Palkintolautakunta painotti arvostelussaan seuraavia kriteereitä:

- Kaupunkikuvallinen ja arkkitehtoninen kokonaisuus ja laatu
- Uutta luovat ratkaisut ja luonteva liittyminen ympäristöön

- Rakenteellisten turvaratkaisujen sovittaminen kokonaisuuteen ja arkkitehtuuriin

- Toteutettavuus ja kehityskelpoisuus
- Kustannustehokkuus

Kokonaisratkaisun ansioita pidettiin yksityiskohtia tärkeämpänä.

4 Yleisarvostelu

4.1 Yleistä

Kaikki neljä ehdotusta ovat korkeatasoisia ja ammattitaidolla tehtyjä. Niissä erottuu kaksi päälähestymistapaa kaupunkikuvalliseen ilmeeseen: vertikaalisin ikkuna-aukoin jäsennetty kaupunkikivitalo ja abstraktimpi, veistoksellinen uudisrakennus tai näiden yhdistelmä. Tuomariston tehtävänä olikin pohtia, mikä tapa täydentää olemassaolevaa korttelirakennetta parhaiten ja aikaa kestävimmin, toisaalta huomioiden kilpailuohjelmassa arvosteluperusteidenakin mainitut uutta luovat ratkaisut. Kun tontilta puretaan modernistiset 1960-luvun toimistorakennukset, jotka jäivät jo syntyessään muotopuoliksi suunnitelman toteuttua vain osittain, tarjoutuu mahdollisuus kaupunkikuvaa eheyttäviin toimiin.

Rakennuksen käyttötarkoituksen aiheuttamat korkeat turvallisuusvaati-

mukset ovat tuottaneet suunnittelijoille pääänvaivaa niin katutason suljetun ilmeen kuin ikkunoiden läpinäkymättömyyden osalta. Sulkeutuneisuuden ja miellyttävyyden yhdistäminen onkin ollut tehtävän keskeisiä haasteita. Paradoksaalinen lähtökohta on onnistuttu kuitenkin suunnitelmassa ratkaisemaan varsin hyvin ja ehdotukset tarjoavat useita vaihtoehtoisia rakennustapoja vaatimukset täyttävälle julkisivuille.

4.2 Kaupunkikuvallinen ratkaisu

Kaikissa kilpailuehdotuksissa Kaartinkaupungin kaupunkikuvan arvot on huomioitu taidokkaasti ja ratkaisut sovitettu lähiympäristön mittakaavaan. Ehdotuksissa periaatteena on ollut Kaartin korttelin empireajan mukainen umpikorttelirakenne. Kai-

kissa ehdotuksissa Fabianinkadun puoleinen rakennusmassa on jäsennetty kahteen osaan, tosin ehdotus Kilpi on yksianeisempi ja massaltaan yhtenäisempi kuin muut työt, jotka selkeämmin erottavat kaksi osaa toisistaan. Kaikissa on kuitenkin esitetty vaadittu sisäyhteys kahden rakennuksen välillä. Mikään ehdotus ei lähtenyt jakamaan pitkää volyyymia pienempiin osiin, mihin Fabianinkadun toisen puolen rakennusten mittakaava olisi voinut johdattaa.

Katutason ja jalankulkijan näkymät ovat osoittautuneet kilpailussa haastavaksi ratkaista. Ehdotuksissa Suoja ja Adagio korttelia rytmittää katulinjasta sisäänvedetty aukiotila ja muusta julkisivusta poikkeava veistoksellinen käsittely. Ehdotuksessa Ruusu ja Leijona mielenkiintoa katutilaan on tuotu julkisivun detaljoinnilla. Rakennusten korkeudet noudattavat

pääosin asemakaavaa, eivätkä nouse nykyisten korttelin rakennusten harjaa korkeammiksi. Vaikka ehdotuksissa on vaihtelevia kattomuotoja, yhtenäinen räystäslinja jatkuu kaupunkikuvassa kaikissa ehdotuksissa. Kattomuodoissa on sekä aumakattoa (Suoja ja Kilpi) että tasakattoa (Ruusu ja Leijona, Adagio). Vanhan Engelin rakennuksen räystäslinja on huomioitu vetämällä ylintä kerrosta sisäänpäin ehdotuksessa Adagio.

Bernhardinkadun päätteeseen on sijoitettu joko yksi sisäänkäynneistä (Kilpi, Suoja) tai eteläpuoleisen korttelin osan julkisivu, jolloin sisäänkäynti jää kahden rakennuksen osan väliin hieman pohjoisemmas. Kilpiehdotuksessa Bernhardinkadun päätteellä näkyy sisäänkäynnin ohella vihreinä, joka luo kiinnostavan luontoelementin kantakaupunkiin. Myös ehdotuksessa Ruusu ja Leijona Fabianinkatua on elävöitetty puulla, joka istutetaan sisäänkäyntisyvennyksenä toimivalle pihalle. Kaartinkujan suuntaan ehdotukset kasvattavat massan leveyttä tai taipuvat L-muotoon, paitsi ehdotus Suoja, joka jatkuu suorana samanleveyisenä rakennuksena Kaartinkujalle saakka, jonne teräslevy päättyy rajautuu. Ehdotus Kilpi koettiin ansiokkaasta julkisivustaan huolimatta juuri tässä kohdassa, pienimuotoisessa kaupunkirakenteessa vieraaksi kokonaisilmeeltään.

4.3 Rakennusten arkkitehtuuri

Säännölliseen ikkuna-aukotuksen perustuva julkisivuarkkitehtuuri on perusteltua vanhassa empire-korttelissa. Minimalistisempi ote, jota on Kilpi ja Suoja -ehdotuksissa, joiden sadetakkimainen julkisivuverhous (perforoitu teräslevy tai digiprintattu lasi) kätkee taakseen perinteisemmän ulkoseinän, on ajanmukainen, mutta hieman vieras osana kantakaupungin vanhaa kivikorttelia. Suunnittelutehtävän vaatimus kahden metrin umpiosasta kadunpinnasta ylöspäin on aiheuttanut korkeita sokkeleita, joita on yritetty tehdä mielenkiintoisiksi kilviladonnalla (Adagio, Kilpi) tai pilastereilla (Ruusu ja Leijona). Ehdotuksessa Suoja katutasossa on ns. valeikkunoita. Suunnitelmien materiaali- ja väripale-

teissa on inspiroiduttu Engelin talon vaalean keltaisesta rappauksesta sekä Kaartinkujan puoleisten rakennusten punatiilisydestä. Vaaleaa, käsinlyötyä tiiltä on käytetty Adagiassa, joka yhdistää näin korttelin pohjoisosan vaaleuden ja eteläosan tiilisuuden. Digipainetun lasin ja perforoidun teräslevyn käyttö perustuu kontrastin luomiseen vanhoihin rakennuksiin.

4.4 Rakenteelliset turvaratkaisut ja muunneltavuus

Yleisesti voidaan todeta, että kaikki kilpailuehdotukset, ehkä lähinnä Suojaa lukuun ottamatta, näyttäisivät täyttävän kilpailuohjelmassa asetetut rakenteelliset turvallisuusvaatimukset. Yhdessäkään ehdotuksessa ei ole esitetty sellaisia suunnitteluratkaisuja, joita ei olisi mahdollista jatkossa turvallisuusnäkökulmasta kehittää. Perusrakenteeltaan kaikki ratkaisut mahdollistavat turvallisuusvaatimukset täyttävät kantavat rakenteet sekä ulkovaipparakenteet. Missään ehdotuksessa ei ole huomioitu välttämättömiä turvakameroita ja niiden sijoittelua. Optimaalisessa tilanteessa valvontalaitteet sijoitetaan huomiota herättämättömään paikkaan (esim. räystäsrakenteet) josta kuitenkin valvonta on tehokkaasti hoidettavissa. Kaikkien ehdotusten julkisivut mahdollistavat muuntojoustavasti uusien tilojen suunnittelun ja erilaisten runkorakennevaihtoehtojen suunnittelun, ehkä ehdotuksen Suoja keskiosaa lukuun ottamatta.

4.5 Toteutettavuus ja kehityskelpoisuus

Kun kyseessä oli kaupunkikuvallinen ideakilpailu, hankkeen toteutettavuutta ja kehityskelpoisuutta voi arvioida lähinnä vain julkisivujen osalta. Kaikissa ehdotuksissa esitettiin toteutuskelpoisia ratkaisuja, tosin rakenteellisia yksityiskohtia joutuu luonnollisesti pohtimaan ja kehittämään jatkosuunnittelussa. Ruusun ja Leijonan reliefimäinen tillimuraus tai Suojan perforoidun teräslevyn kiinnittäminen niin, että jäykkyys ja muoto säilyvät, vaativat erityistarkkuutta. Kukin ehdotus on perusratkaisultaan kehityskelpoinen.

4.6 Kustannustehokkuus

Kilpailuehdotusten kustannuksia on arvioitu ja vertailtu keskenään ainoastaan julkisivuratkaisujen kautta joko suoraan tai ehdotuksien bruttoalaan suhteutettuna.

Kellarikerrosten vaippaa ei ole huomioitu julkisivujen määrässä. Laskettu on vain maanpäällinen näkyvä vaipan osa, ilman vesikattoa. Kellarin bruttoala on sisällytetty kaikkien vaihtoehtojen bruttoalaan 1. kerroksen ulkoseinien ulkopinnan rajaaman alan mukaisena. Rakennettavan tontin osan koko on kilpailuohjelman mukaisesti rajattuna noin 4 400 m², eli teoriassa kellarikerroksen laajuus voisi olla maksimissaan tämän verran. Runkoratkaisuihin ei ole otettu kantaa. On oletettu, että kaikki ehdotukset voidaan toteuttaa kustannuksiltaan samanarvoisilla runkoratkaisuille. Kalleimmaksi osoittautui julkisivultaan Kilpi, toiseksi kalleimmaksi Adagio, jonka jälkeen tuli Ruusu ja Leijona ja edullisin oli Suoja.

5 Ehdotuskohtainen arvostelu

5.1 Ehdotus ”Adagio”

Adagiossa on tavoiteltu kaupunkikuvallisessa asetelmassa symmetriaa korttelin Kasarmikadun puoleisten vanhojen rakennusten kanssa. Tämä on perusteltua ja korttelin historiaa kunnioittavaa. Rakennusten mittakaava ja vähäeleinen, klassinen arkkitehtuuri sopeutuu kauniisti Kaartin kaupunkikuvaan.

Tiilimuuraus julkisivussa liittyy uudisrakennukset Kaartinkujan puoleisten rakennusten materiaali maailmaan. Rapattuun Engelin rakennukseen viittaa vaalean kellertävä väri muu-

rauksessa ja pintaan tuotu saumaus. Kaartinkujan puolella rakennusmassa kääntyy L-muotoon ja madaltuu kaksokerroksiseksi sopeuttaen rakennusta hienovaraisesti vanhan pesula- ja saunarakennuksen mittakaavaan. Eteläisivulta kortteliin tullaan sisään kaarevan porttikäytävän kautta, joka tuo oman persoonallisen vivahteen muuten hillittyyn arkkitehtuuriin.

Sisäänkäynnin kohta muusta rakennuksesta poikkeavalla käsittelyllä jakaa luontevasti Fabianinkadun puoleista katujulkisivua ja tuo mielenkiintoa muuten passiiviseen katuti-

laan. Kahden volyymin rajakohdassa katulinjasta sisäänvedetty julkisivun osa on lasilamellijärjestelmää ja vierailijoiden sisäänkäynnin aulatila avataan lasiseinän kadulle. Tämä ei käytäjän mukaan ole tarpeellista, mutta kuten suunnittelija selostuksessaan jo toteaa, kohdan voi ratkaista myös toisin.

Fabianinkadun isossa näkymäkuvasa ylimmän sisäänvedetyn kerroksen ilme ei istu kokonaisuuteen eikä kaupunkikuvaan ja muistuttaa enemmän katolla olevaa IV-konehuonetta kuin julkisivukuvissa näkyvää lasijulkisivu-

Näkymä Fabianinkadulta

Adagio

järjestelmää, jonka takana ovat puiset pystylamellit. Kuvan viimeistelemättömyys tältä osin ei kerro kattokerroksen todellisesta ulkonäöstä.

Vaikka rakennuksen julkisivu täyttää turvavaatimukset, julkisivun pintaan tuotu kirkas lasi, jonka taakse jää syvemmälle näkyvyyttä estävät elementit, on katukuvassa positiivinen ja näyttää tavalliselta ikkunalta heijastaessaan valoa ja ympäristöään päiväsaikaan. Yöaikaan valaistusjärjestelmä luo rakennuksesta kauniin lyhdyn silti paljastamatta, mitä talon sisällä tapahtuu.

Kilpailuehdotus täyttää ohjelmassa asetetut turvallisuusvaatimukset. Lisäksi suunnitelmassa on otettu kantaa myös hajasäteilyn vaimentamiseen. Hienoinen turvallisuuden "epäjatkuvuuskohta" julkisivussa on katutilaan avautuva aula, joka toimii

vierailijoiden sisäänkäyntinä ja odotustilana. Tätä turvallisuusriskiä suunnittelijat olivat itsekin ehdotuksessaan kommentoineet ja ymmärtäneet ratkaisun jatkokehittämiskohteenä.

Tiilimuurattu julkisivu on perusratkaisuna toimiva ja lähtökohtaisesti ongelmaton rakenneratkaisu sekä toteutuksen että elinkaarikestävyyden näkökulmasta. Vaalean tiilipinnan tummuminen kaupunkiympäristössä lienee hyväksyttävissä. Yläkerroksen ja nivelosan lasiseinien toteuttamiseen energiatehokkaaksi sekä lämpö- ja kosteusteknisesti oikein toimintavarmaksi tekemiseen saattaa sisältyä rakenne- ja toteutusteknisiä riskejä, jotka kuitenkin ovat huolellisella ja ammattitaitoisella suorituksella hallittavissa.

Ehdotuksen bruttoala täyttää vaaditun 13 000 brm² tavoitetason mittatark-

kuuden puitteissa. Julkisivuratkaisu on toiseksi kallein sekä neliöhinnaltaan (€/julkisivu-m²) että suhteutettuna bruttoalaan (€/brm²). Ehdotuksessa on toiseksi suurin maanpäällisen vaipan määrä. Kustannuksia nostavia tekijöitä ovat mm. suuri ikkuna- ja lasiseinien määrä (valoaukot), kaksoisjulkisivurakenne ikkunoiden päällä, käsin lyödyt tiilet ja tammipinnat julkisivuissa ja sekä kiinteät säleet ikkunapintojen sisäpuolella.

Kehitysehdotuksena suunnitelmassa tulisi tarkastella katutasossa liikkuvan silmin sokkelin detaljointia ja rakenteellistamista sekä räystään, seinän ja katon liittymiä myös kiinteistön elinkaaren ja huollon kannalta.

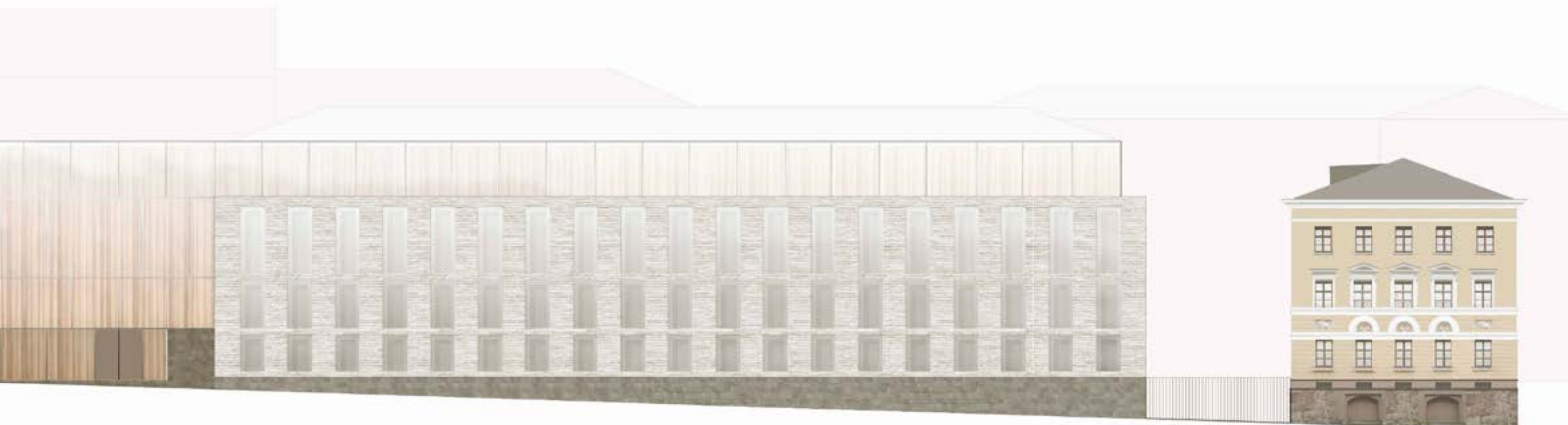
Näkymä Fabianinkadun ja Kaartinkujan risteyksestä

Julkisivu Fabianinkadulle

Julkisivuote

5.2 Ehdotus ”KILPI”

Ehdotuksessa on veistoksellista yksinäisyyttä. Yläosan transparentti, keveä vaippa ja alaosan suljettu kiviseinä ovat kontrastisessa vuoropuhelussa keskenään. Yläosan julkisivukäsittely tuo valoisuutta ympäröivään katutilaan. Rakennusvolyymi ulottuu yhtenäisen katon alla koko Fabianinkadun matkalle. Jako kahteen näkyy kuitenkin kadunpuoleisessa julkisivussa, johon on suunniteltu katulinjasta sisään vedetty viherseinä Bernhardinkadun päätteeksi. Rakennus kasvaa runkosyvytyltään

tontin eteläosassa, mikä mahdollistaa kiinnostavat monitiloimistotilat ylävalaistun sisäatriumin ympärille. Muutenkin rakennuksen sisäosia on kiitettävästi mietitty portaiden paikkojen, hissien ja julkisivupinnasta sisäänvedettyjen korkeiden valopihojen muodossa, vaikka tilaohjelmaa ei ole ollut. Tämä antaisi hyvät lähtökohdat jatkotyön toimistotilaratkaisuille. Julkisivun pinta on digipainettua lasia ja sokkeli hiekkakiveä. Vierailijoiden sisäänkäynti Fabianinkadulta on pyöreämuotoinen, kuparilla verhoiltu sy-

vennys, joka tuo jännittävän elementin muuten pelkistettyyn seinään. Komea ehdotus on ympäristössään hieman vieras, eikä kaupunkikuvalista haavanparannusta tapahdu. Kun umpinainen hiekkakivisokkeli kulkee samassa korossa Bernhardinkadun kohdalta Kasarmitorin puoleiseen päähän, jalustasta tulee Engelin rakennuksen vierssä tarpeettoman korkea. Kadulla kulkijan näkökulmasta katutila on melko yksitoikkoinen ja rakennuksen pituus ja alakerran umpinaisuus korostuvat. Rakennus olisi-

KILPI

kin edukseen jollain avarammalla paikalla, jossa vanhan kantakaupungin mittakaava ei ole ohjaavana tekijänä. Kilpailuehdotus täyttää ohjelmassa asetetut turvallisuusvaatimukset. Lisäksi suunnitelmassa on otettu kantaa myös hajasäteilyn vaimentamiseen. Kaksoisjulkisivurakennerratkaisu on turvaratkaisuna hyvä, koska se mahdollistaa tehokkaan rakenteellisen suojan toteuttamisen varsinaisesta julkisivusta irrallaan. Massiivisen koko rakennuksen julkisivun kattavan lasivaipallisen kaksoisrakenteen toteuttamista pidetään nykyisin yleisesti haastavana jopa ei suositeltavana. Kaksoisjulkisivulasiratkaisun rakennusfysikaalinen toimivuus mm. liittymien osalta (tässä esim. harjakaton räystääs) on tun-

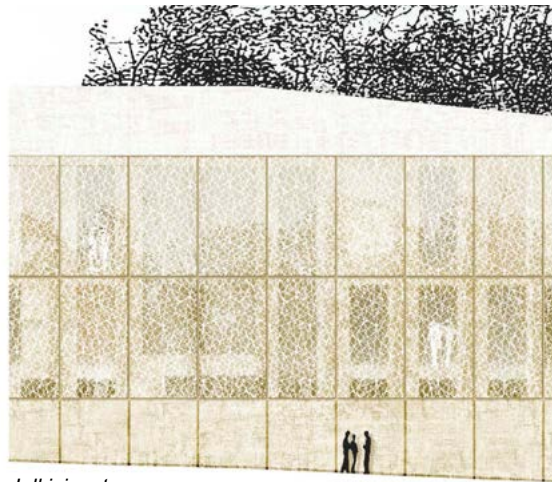
nistettavissa riksialttiiksi ratkaisuksi. Harjakatto sinänsä on lähtökohtana toteuttamiskelpoinen ja toimivaksi tunnettu rakenne. Kaksoisjulkisivulasirakennuksia on toteutettu Suomessa, myös onnistuneesti, menneinä vuosina useitakin. Hyvällä ja huolellisella detaljisuunnittelulla sekä hallitulla toteutuksella on laadukas lopputulos edelleen mahdollista saavuttaa, ei kuitenkaan itsestään selvästi. Bruttoala ylittää hieman vaaditun 13 000 brm² tavoitetason. Julkisivuratkaisu on selvästi kallein sekä neliöhinnaltaan (€/julkisivu-m²) että suhteutettuna bruttoalaan (€ / brm²). Kaksoisjulkisivuratkaisu nostaa merkittävästi kustannuksia. Ehdotuksessa on toiseksi pienin maanpäällinen vaippa. Ikkuna- ja lasiseinämäärä on

toiseksi suurin, mutta ulkoseinämäärä pienin (kun enemmän ikkunaa, on vähemmän ulkoseinää). Kustannuksia nostavia tekijöitä ovat mm. valopiha ja sisäänvedot, jotka lisäävät vaipan määrää. Lisäksi hiekkakiviverhous julkisivuissa sekä ikkunoiden sisäpuoliset säleet korottavat kustannuksia. Ehdotuksen suunnitteluratkaisu on kilpailun kallein. Tuomariston näkemyksen mukaan tätä ratkaisua ei olisi mahdollista kehittää ilman että se menettäisi arkkitehtonisen ilmeensä.

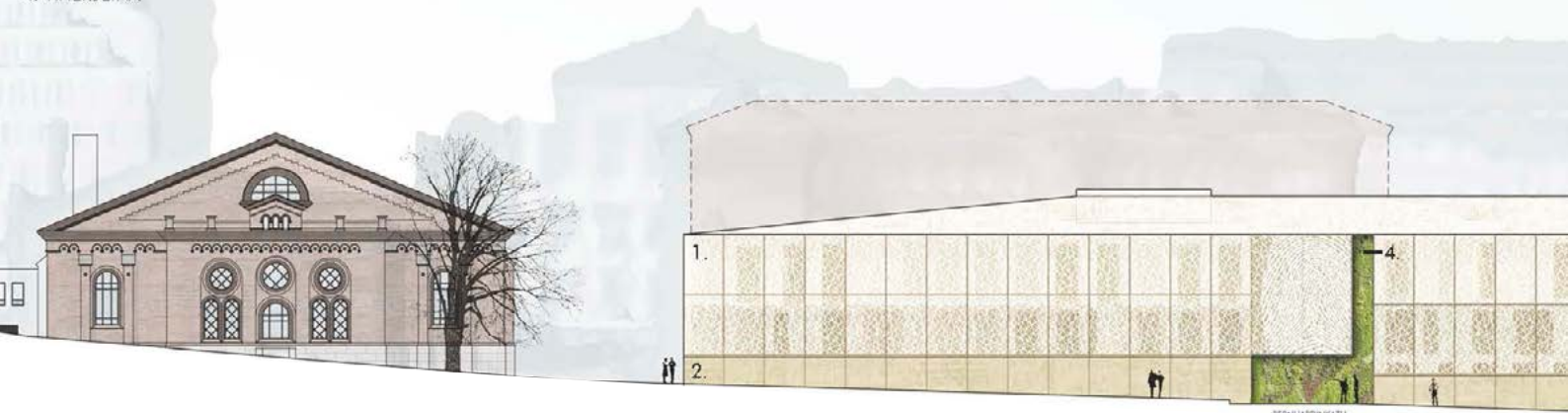
Näkymä Fabianinkadun ja Kaartinkujan risteyksestä

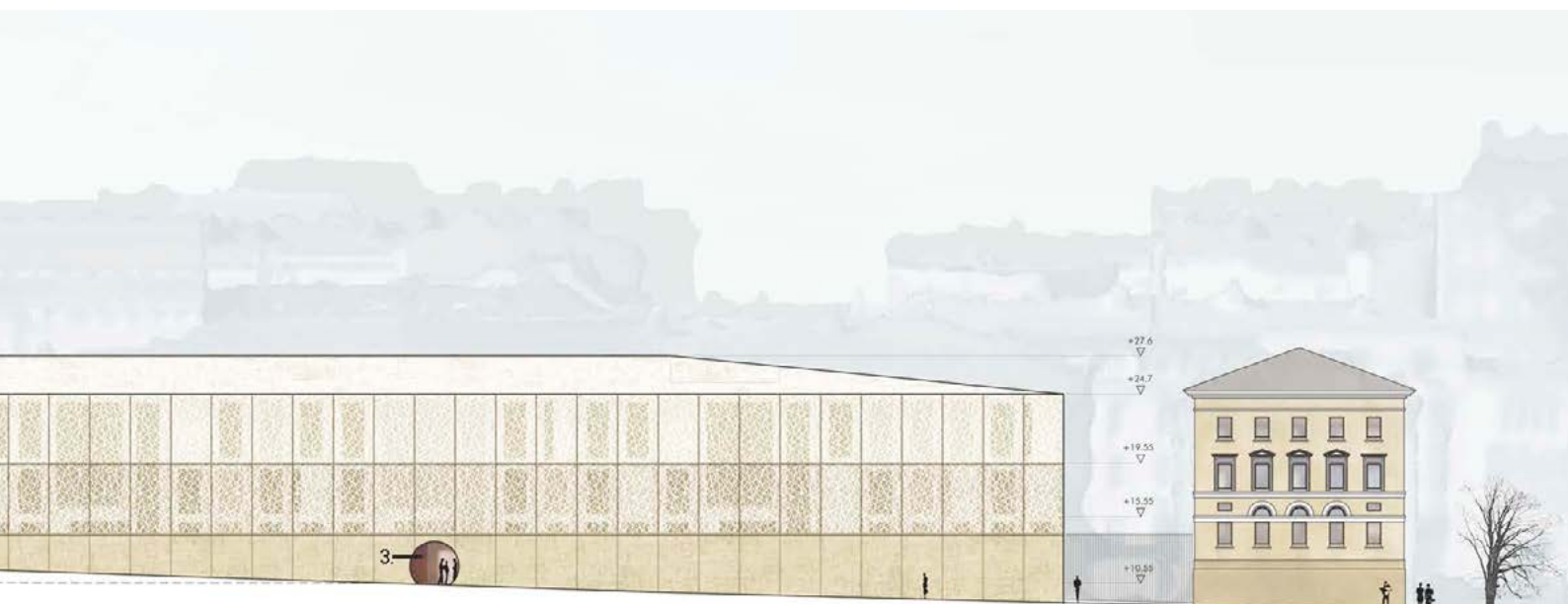
Julkisivuote

JULKISIVUMATERIAALIT:

1. LASI, DIGIPRINTATTU JA KALVOLAMINOITU
2. HIEKKAKIVI, VAALEA
3. KUPARI
4. VIHHERSEINÄ

Julkisivu Fabianinkadulle

5.3 Ehdotus ”Ruusu ja leijona”

Suunnitelma koostuu kahdesta runkosyvyydeltään poikkeavasta rakennuksesta, jotka täydentävät Kaartin korttelin ehjäksi empireajan mukaiseksi kokonaisuudeksi. Rakennukset ovat sisäyhteydessä keskenään, mutta hahmottuvat julkisivussa erillisinä eri värisellä hiekkakivi- ja tiiliverhoilulla. Kasarmitorin puoleinen rakennus on vaaleaa kiveä ja tiiltä liittäen sen Engelin rakennuksen värimaailmaan

ja Kaartinkujan puoleinen rakennus punertavaa kuten punatiiliset naapurirakennukset.

Ratkaisu muodostaa harmonisen kokonaisuuden, joka kunnioittaa alueen kaupunkikuvaa ja mittakaava on sopusuhtainen. Arkkitehtuurissa on huomioitu historiallinen ympäristö ja uudisrakennukset sopeutuvat katukuvassa pystysuuntaisiin ikkuna-aukoihin jäseneltyinä arvokkaaseen naapu-

rustoonsa. Voimakas reliefi julkisivujen aukotuksessa työntää läpinäkyvämmän lasin ulkopinnasta selvästi syvemmäs, jolloin lasin peilimäisyys ei häiritse katukuvassa. Ikkunasyvennyksien ulokemainen tiilimuuraus edellyttää kuitenkin huolellista rakenteellista tarkastelua säävaihteluita kestääkseen.

Rakennuksen hiekkakivipintainen julkisivuruudukko jatkuu maahan

Ruusu ja leijona

saakka pilastereina, mikä tuo vaihtelevuutta umpinaiseen katutasoon. Toisin katutasoon umpiseinä pilastereiden välissä luo myös mielikuvan ns. sokeista ikkunoista ja käyttämättömistä liiketiloista. Julkisivuissa on positiivista ajattomuutta, joka vertautuu niin renessanssitaloon kuin Alvar Aallon Enso Gutzeitin rakennukseen Esplanadin jatkeena.

Vaikka Fabianinkadun pitkää julkisivua jaetaan kahteen osaan rakennusmassoin, sisäänvedolla ja julkisivun värillä sekä katutasoa elävöitetään julkisivun detaljoinnilla, muodostuu

kokonaisuus kuitenkin hiukan monotoniseksi.

Korttelin eteläpuoleinen rakennus mahdollistaa syvempirunkoisena (n. 30 m) vaihtelevan monitilatoimistoratkaisun, ja tekijä on esittänyt siihen atriumvalopihoja. Fabianinkadun varrella rakennusten välissä pieni sisäänantulopiha puuistutuksineen vierailijoiden sisäänkäynnin kohdalla antaa pitkälle julkisivulle hengähdyspaikan. Katua rajaava messinkiaita mahdollistaa senkin sulkemisen tarvittaessa. Pihan kohdalla oleva sisäänvedetty julkisivu on muista poiketen lähes um-

pinaista hiekkakiviseinä pienin ampuma-aukoin. Arvattavaksi jää, mitä sen umpinaisen seinän takana tapahtuu, onko siinä vain yhdyskäytävä rakennuksen osasta toiseen vai kenties jotain aputiloja käytävän varrella.

Kilpailuehdotus täyttää ohjelmassa asetetut turvallisuusvaatimukset. Pihan erottaminen muurilla katutilasta on turvaratkaisuna hyvä ja porrastetut ikkunasyvennykset mahdollistavat monipuolisten rakenteellisten suojusratkaisujen toteuttamisen.

Näkymä Fabianinkadun ja Kaartinkujan risteyksestä

Kuten Adagiossa on tämänkin ehdotuksen tiili- tai hiekkakivimuurattu julkisivu perusratkaisuna toimiva ja lähtökohtaisesti ongelmaton rakenne toteuttaa ja huoltaa. Hiekkakivimateriaalin valinnassa täytyy kuitenkin ottaa huomioon Suomessa ja kaupunkiympäristössä valitsevat ilmasto-olosuhteet rasiustekijänä. Ikkuna-aukkoja kiertävä portaittain ja ulokemaisesti kapeneva "kylmä" betonikuori ja kivi- / tiiliverhoilu tämän päällä voi vaatia säärasituksia vastaan toimiakseen

erillisen lämmitysratkaisun. Bruttoala ylittää vaaditun 13 000 brm² tavoitetason reilusti yli 3000 brm²:llä. Ehdotus on laajuudeltaan selvästi kilpailun suurin. Julkisivuratkaisu on toiseksi halvin neliöhinnaltaan (€/julkisivu-m²) ja suhteutettuna bruttoalaan (€ / brm²) ehdotuksista kaikkein halvin. Koska rakennus on suurin, on sillä myös suurin maanpäällisen vaiipan määrä. Ehdotuksen ikkuna- ja lasiseinämäärä on toiseksi pienin ja ulkoseinämäärä suurin (kun vähän

ikkunaa, on ulkoseinää enemmän). Kustannuksia nostavia tekijöitä ovat mm. ikkunasyvennysten profilointi, ikkunapenkit ja smyygien valaistus sekä hiekkakiviverhoilu julkisivuissa.

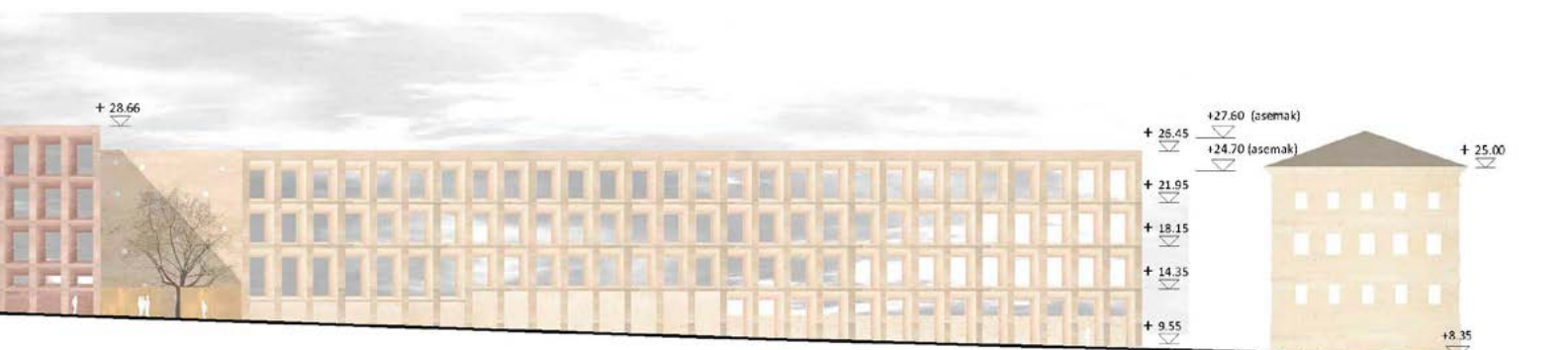

Julkisivu Fabianinkadulle

Ruusu ja leijona

Julkisivuote

5.4 Ehdotus ”SUOJA”

Suunnitelma poikkeaa muista kilpailutöistä esittäessään kortteliin rakennettavaksi kahden volyymin sijasta kolme eriluonteista osaa. Materiaalipalettikin on kolmijakoinen: keltainen rappaus, perforoitu ruostumaton teräslevy ja punainen tilli.

Rakennusten massoittelu ja mittakaava sopeutuvat Kaartin kaupunkikuvaan. Ratkaisu tuo selkeästi oman aikakautensa kerroksen kortteliin, vaikka peruslinjat otettu vanhasta kaupunkikuvasta. Kaupunkikuvallisesti aumakattoinen rapattu rakennus täydentää kasarmipihan symmetriseksi Lohrmannin talon kanssa ja

tiilirakennus sopeutuu kaartin maaneisiin ja korttelin eteläosan punatiilirakennuksiin. Rakennusmassan jako kolmeen osaan on onnistunut, ja tuo vaihtelevuutta katutilaan myös kadulla kävelijän mittakaavassa. Veistoksellinen välikappale katkaisee pitkä korttelin ja muokkaa katutilaa mielenkiintoisemmaksi tuoden tämän ajan intervention vanhaan kortteliin. Kadun varteen muodostuu virkistävä, taiteellinen aukiotila, josta ei kuitenkaan pääse sisään rakennukseen. Kiiltävä, perforoitu teräslevy saattaa olla ongelmallinen auringon valoa heijastellessaan vastapäisten asuin-

rakennusten kannalta.

Rakennusten julkisivuarkkitehtuuri on pystyikkunoin jäsennelyä ja ryhdikästä. Katutason vaadittu kahden metrin umpiosuus on ratkaistu Fabianinkadun ylärinteessä valeikkunoilla, joita verhoaa perforoitu teräslevy näkösuojana. Toimistokerroksissa säleiköt ja teräslevypaneelit ikkuna-aukoissa herättävät kysymyksiä työtilojen valonsaannista. Uudet rakennusvolyymit ovat muistumia korttelissa aiemmin ennen modernistisia rakennuksia olleista itäisestä miehistösiivestä ja Kaartinkujan puoleisesta rakennuksesta. Historian uudelleen rakentami-

SUOJA

nen hahmojen ja ääriivujen muodossa jää kuitenkin etenkin Kaartinkujan puolella vaille perusteita, kun ehdotuksessa esitetty kerrosala jää huomattavasti alle tavoitellun.

Muihin kilpailuehdotuksiin verrattuna on tässä ehdotuksessa turvallisuusratkaisuja vähiten avattu tai selostettu. Teräslevyillä toteutettu julkisivuverhouksen osa näyttää periaatteessa lujalta rakenteelta, mutta verhoiluratkaisun hyödyt ja tehokkuus turvallisuustavoitteiden kannalta jää hiukan epäselväksi.

Kuten Adagiossa sekä Ruusussa & Leijonassa edellä ovat tämänkin ehdotuksen tiilimuuratut ja rapatut julkisivuosat perusratkaisuna toimivia ja yleensä ongelmattomia rakenteita. Lisäksi perinteinen ja suhteellisen jyrkkäharjainen vesikatto päätyuomineen on suunnittelun, toteutuksen

ja ylläpidonkin kannalta hyvä lähtökohta. Sen sijaan teräslevyverhoillut osat julkisivuissa arvioidaan haasteelliseksi toteuttaa, mikäli tavoitteena on aikaan saada rst-pintaan pysyvästi yhtenäinen ja heijastava peilivaikutus. Keskellä olevan nivelosan ja päätyjulkisivujen RST-levyverhoilu on jäykistettävä ja kiinnitettävä erityisen tukevasti (levysaumojen kohdat) runkoonsa, niin että tuulikuormat ja lämpöliikkeet eivät aiheuta heijastavaan pintaan muodonmuutoksia tai sitä rikkovia saumoja.

Bruttoala alittaa vaaditun 13 000 brm² tavoitetason reilusti. Ehdotus on laajuudeltaan selvästi kilpailun pienin. Kellari voidaan ainakin teoriassa rakentaa suuremmaksi rakennusalueen rajoihin kiinni, mutta tämä ei riitä täyttämään bruttoalavajetta tavoitetasolle. Julkisivuratkaisu on hal-

vin neliöhinnaltaan (€/julkisivu-m²) ja suhteutettuna bruttoalaan (€/brm²) ehdotuksista toiseksi halvin. Koska rakennus on kilpailijajoukon pienin, on sillä myös pienin maanpäällisen vaipan määrä. Ikkunaa ja lasiseinää on vähiten, samoin ulkoseinää. Kustannuksia nostavia tekijöitä ovat mm julkisivun RST-verhoilu ja rappaus, lisäksi terässäleet ikkunapintojen sisäpuolella. Ehdotus on suunnitteluratkaisuiltaan kilpailun halvin.

Tuomariston näkemyksen mukaan kiiltävät perforoidut teräslevyseinät eivät ole rakennuksen toivotun pitkän elinkaaren ajan optimaalinen ratkaisu. Ehdotuksen arkkitehti myös menettäisi paljon, mikäli sisään vedettyjä viistouksia jouduttaisiin jatkossa poistamaan tai supistamaan.

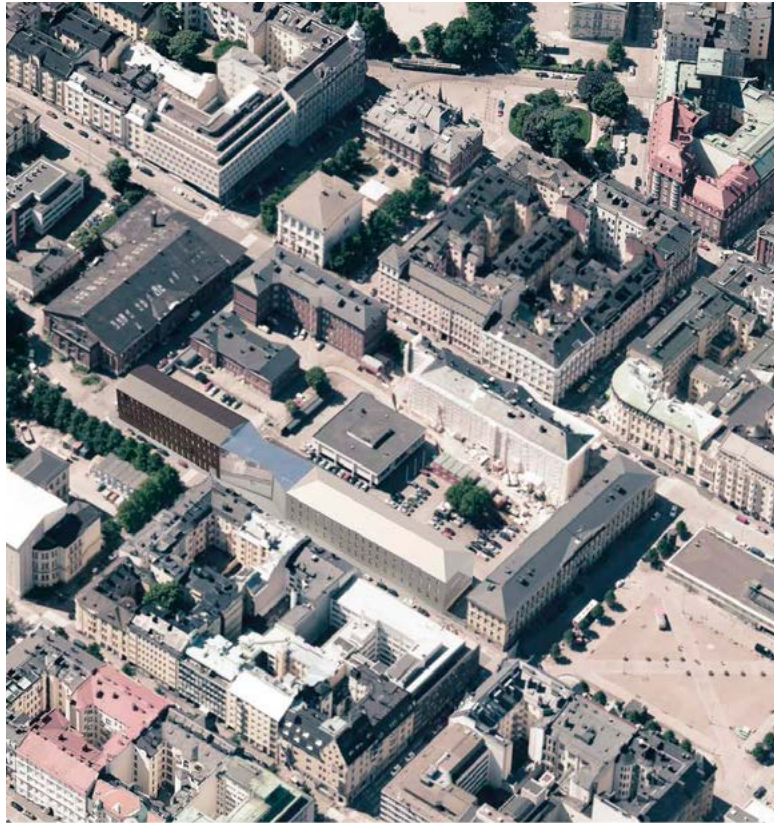

Näkymä Fabianinkadun ja Kaartinkujan risteyksestä

Julkisivu Fabianinkadulle

Julkisivuote

6 Kilpailun tulos

6.1 Kilpailun tulos

Palkintolautakunta päätti yksimielisesti asettaa ensimmäiselle sijalle ehdotuksen "Adagio", joka parhaiten täytti kilpailun tavoitteet.

6.2 Palkintolautakunnan suositukset

Jatkosuunnittelussa tulee huomioida em. arvosteluiden esitykset ehdotuksen kehittämiseksi.

Adagio - näkymä Kaartinkujalta

6.3 Arvostelupöytäkirjan allekirjoitus

Palkintolautakunta hyväksyi arvostelupöytäkirjan.

Helsingissä 23.11.2017.

Riitta Juutilainen, palkintolautakunnan puheenjohtaja

Jonni Laitto

Juha Lemström

Jari Panhelainen

Antti Pelttari

Marja Piiroinen

Janne Prokkola

Hanna Pikkarainen

Pirjo Saraksenaho

Mervi Savolainen, palkintolautakunnan sihteeri

6.4 Nimikuorten avaus

Nimikuoret todettiin avaamattomiksi.

Palkintolautakunta avasi ehdotusten nimikuoret ja ehdotusten tekijöiksi osoittautuivat seuraavat henkilöt tai työryhmät:

Ehdotus "Adagio"

Anttinen Oiva Arkkitehdit Oy

Selina Anttinen

Vesa Oiva

työryhmä:

Teemu Halme

Lauri Virkola

Jussi Kalliopuska

Tomi Itäniemi

Aaro Martikainen

Jemina Valli

Annamari Vesamo

rakenteet:

Anssi Kolehmainen / Sweco

tekijänoikeus:

Anttinen Oiva Arkkitehdit Oy,

Selina Anttinen, Vesa Oiva

Ehdotus "Ruusu ja leijona"

Arkkitehtitoimisto SARC Oy

Antti-Matti Siikala, arkkitehti

Sarlotta Narjus, arkkitehti

pääavustaja:

Katariina Sewón, arkkitehti

avustaja:

Tommi Sassi, arkkitehti

mallinnukset:

Jarmo Roiko-Jokela, arkkitehti

tekijänoikeus:

Arkkitehtitoimisto SARC Oy,

Antti-Matti Siikala, Sarlotta Narjus

Ehdotus "Kilpi"

Arkkitehtitoimisto Lahdelma & Mahlamäki Oy

Ilmari Lahdelma, professori,
arkkitehti SAFA

Rainer Mahlamäki, professori,
arkkitehti SAFA

työryhmä:

Jukka Savolainen, arkkitehti

Taavi Henttonen,
arkkitehtiylloppilas

Johannes Koskela, arkkitehti

rakenneasiantuntija:

Jukka Ala-Ojala, DI / Wise Group
Finland Oy

lasitekologia-asiantuntija:

Tahvo Sutela / Lasifakta Oy

tekijänoikeus:

Arkkitehtitoimisto Lahdelma &
Mahlamäki Oy

Ehdotus "Suoja"

JKMM Arkkitehdit

Asmo Jaaksi, arkkitehti SAFA

Teemu Kurkela, arkkitehti SAFA

Samuli Miettinen, arkkitehti SAFA

Juha Mäki-Jyllilä, arkkitehti SAFA

Marko Pulli, arkkitehti SAFA

avustajat:

Reetta Aarnio, arkkitehtiylloppilas

Teemu Toivio, arkkitehti SAFA

Jussi Vepsäläinen,
arkkitehtiylloppilas

tekijänoikeus:

JKMM Arkkitehdit Oy

